

О. В. ШИНКАР

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ДОНЕЦЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ. ПРОБЛЕМИ І ПЕРЕВАГИ ОЧИМА СТУДЕНТІВ

Донецький національний медичний університет, м. Лиман, Україна

Мета: виявлення проблем, які виникають у студентів і викладачів при реалізації дистанційного навчання в медичному університеті.

Матеріали і методи. Було проведено анкетування 110 студентів Донецького національного медичного університету 3 і 6 курсів. Анкета включала питання стосовно технічного аспекту взаємодії студентів з освітнім середовищем, а також їх суб'єктивної емоційної оцінки процесу навчання в дистанційному форматі.

Результати. Під час карантину, а потім повномасштабної війни вища освіта в Україні стикнулася з неможливістю працювати в традиційній моделі, що складається зі студента і викладача, які зустрічаються і взаємодіють в аудиторії. Дистанційне навчання породило специфічні проблеми і виклики, які потребують осмислення.

У Донецькому національному медичному університеті дистанційне навчання здійснювалося за допомогою електронно-інформаційного освітнього середовища (google class). Додатково студенти для взаємодії з викладачем користувалися електронною поштою, месенджерами (Viber, WhatsApp тощо), соціальними мережами. При навчанні в дистанційному режимі у студентів виникали такі труднощі: складність виконання практичних завдань без пояснення викладача (60 %), великий обсяг завдань, що задаються (34,5 %), недостатнє володіння комп'ютерними технологіями (23,6 %), недостатня кількість дистанційного матеріалу (21,8 %). Більше половини студентів мали різні проблеми з інтернетом. Незважаючи на це, майже 100 % студентів цінують можливість у безпечний спосіб отримати вищу медичну освіту. 80 % респондентам подобається індивідуальний темп навчання, особливо за умов неякісного зв'язку, блекаутів, повітряних тривог. Можливість самонавчання і додатковий обсяг інформації з предметів також досить високо оцінювались.

Висновки. Таким чином, викладачам ДНМУ вдалося створити безпечне й ефективне освітнє середовище. Студенти, в цілому, позитивно оцінюють досвід дистанційної освіти, виділяючи серед плюсів безпеку, можливість мати всі матеріали в електронній формі, які можна вивчати в індивідуальному темпі. Мотивація до навчання на високому рівні. Серед недоліків найбільше виділяють складнощі виконання практичних завдань без пояснень викладача, а також суто технічні проблеми з інтернетом.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: медична освіта; дистанційне навчання; безпека навчання; мотивація.

Під час карантину, а потім повномасштабної війни вища освіта в Україні стикнулася з неможливістю працювати в традиційній моделі, що складається зі студента і викладача, які зустрічаються і взаємодіють в аудиторії. Дистанційне навчання породило специфічні проблеми і виклики, які потребують осмислення. Пріоритетом є формування безпечного освітнього середовища, які б зусилля для цього не знадобилися. Науково-викладацьке співтовариство вдосконалює способи взаємодії зі студентами при дистанційній і змішаній формах навчання. Створення викладачами якісного освітнього середовища потребує значних зусиль для розробки нового контенту, що забезпечуватиме студенту можливість самостійного опанування змісту навчання. Досвід освітнього співтовариства країни містить цінні ідеї і наробки щодо модернізації навчального процесу, вдосконалення форм, засобів і спосо-

вів формування навичок і вмінь майбутніх лікарів [3–6], слухачів курсів післядипломної освіти [2]. Співробітники ДДМА діляться досвідом успішної роботи наукового гуртка із застосуванням платформи Google Meet [9].

З методичних матеріалів досвіду дистанційного навчання в медичних ЗВО України викладачі виділяють такі переваги, як: вільний доступ слухачів до повної бази навчального курсу; можливість підвищити професійну компетентність без відриву від роботи у зручний час у межах визначених термінів; можливість навчання для слухачів, які проживають у віддалених важкодоступних районах; гнучкість у темпі оволодіння змістом курсу; індивідуалізація процесу навчання [2].

Можливо, досвід on-line освіти, розвиток телемедицини, медичної робототехніки в майбутньому допоможуть лікарям України долучитися до

світового досвіду, опанувати нові технології лікування.

Різні медичні університети України вже проводили анкетування студентів щодо дистанційного навчання [1, 8]. Вивчалася думка студентів щодо різних аспектів. У нашому дослідженні ми намагалися охопити широке коло питань від організації навчального процесу до технічної спроможності ресурсів студентів долучитися до різних форм навчання.

Мета роботи: виявити проблеми, які виникають у студентів і викладачів при реалізації дистанційного навчання в медичному університеті.

Матеріали і методи. Було проведено анкетування 110 студентів Донецького національного медичного університету 3 і 6 курсів. Анкета включала питання стосовно технічного аспекту взаємодії студентів з освітнім середовищем, а також їх суб'єктивної емоційної оцінки процесу навчання в дистанційному форматі. Було отримано інформовану згоду студентів на опитування. Респонденти брали участь добровільно. Студенти були поінформовані про мету дослідження і подальше використання результатів, що їх відповіді анонімні та конфіденційні. Дослідження було проведене відповідно до принципів Гельсінської декларації. Результати дослідження оброблено статистичними методами.

Результати дослідження та їх обговорення. У Донецькому національному медичному університеті дистанційне навчання здійснювалося за допомогою електронно-інформаційного освітнього середовища (google class). Усі студенти отримували завдання з дисциплін та відправляли виконані роботи до цього електронно-інформаційного освітнього середовища. Додатково 25 % студентів для взаємодії із викладачем користувалися електронною поштою, 14,5 % – месенджерами (Viber, WhatsApp тощо), 9 % – соціальними мережами.

При навчанні в дистанційному режимі у студентів виникали такі труднощі: складність виконання практичних завдань без пояснення викладача (60 %), великий обсяг матеріалів, що задаються (34,5 %), недостатнє володіння комп'ютерними технологіями (23,6 %), недостатня кількість дистанційного матеріалу (21,8 %).

Дошкаляти також суто технічні проблеми. Серед них студенти виділяли такі, як: необхідність мати доступ до інтернету (60 %), недостатня швидкість інтернету (54,5 %), технічні перебої в процесі відтворення матеріалу (34,5 %), поганий зворотний зв'язок (12,7 %). 16,4 % студентів відповіли, що вони не мали технічних проблем.

На питання, що їм сподобалося в дистанційному навчанні, 96,4 % студентів очікувано відзначили безпеку. Більшість наших студентів мешкала, а деякі і продовжують мешкати в Донецькій області, тобто в зоні безпосередньо бойових дій. Саме тому вони так цінують можливість у відносно безпечний спосіб здобути вищу медичну освіту і в цілому позитивно сприймають особли-

вості дистанційного навчання. 87,3 % студентів позитивно оцінили можливість скачати лекції, матеріали, презентації тощо, 80 % – індивідуальний темп навчання, 52,7 % – самонавчання, 40 % – додатковий обсяг інформації з предмета. 9 % студентів навіть відзначили підвищення якості навчання при дистанційному способі.

Серед переваг електронного навчання найбільш популярними були такі відповіді: гнучкість навчального процесу (81,8 %), здобуття практичних навичок (72,7 %), можливість поєднувати роботу з навчанням (65,5 %), навчання у комфортній та звичній обстановці (60 %). Більшість студентів мала на увазі здобуття практичних навичок саме на роботі в медичній сфері. Лише 3,6 % студентів не побачили переваг у дистанційній формі навчання.

Переважна більшість студентів (96,4 %) не мала претензій щодо технічного супроводу дистанційного навчання, їм не знадобилася допомога при роботі в електронно-інформаційному освітньому середовищі (google class), і лише у 3,6 % виникли труднощі.

Викладачі найчастіше використовували такі форми роботи в електронному навчанні, як: проведення відеозань (78,2 %), видача завдань для самостійного виконання (76,4 %), розміщення навчальних матеріалів (72,7 %), online-тестування (63,6 %), перевірка завдань для самостійного виконання (52,7 %). Тобто студенти вказали, що завдання для самостійного виконання не завжди перевіряються викладачем.

Серед пристроїв на першому місці, безумовно, мобільний телефон (98,2 %), далі йдуть ноутбук (43,6 %), ПК (23,6 %), планшет (9,1 %). Тобто студенти використовують різні пристрої залежно від ситуації: чи вони знаходяться вдома, у сховищі, в дорозі тощо.

Більшість студентів залишила своє місце проживання. При цьому 45,5 % евакуювалися в інше місто, область, 16,4 % – за межі України. Як і раніше, проживають вдома 38,2 %.

При організації дистанційного навчання треба чимало уваги приділяти підкріпленню внутрішньої мотивації слухачів щодо дистанційного опанування ними теоретичного матеріалу дистанційного курсу [7, 10, 11]. Рівень мотивації студентів ДНМУ до навчання не змінився у 72,7 % респондентів, зменшився у 14,5 %, збільшився у 12,7 %. Слід зауважити, що студенти 3 курсу навіть більше мотивовані, ніж шостого. Тільки один студент 3 курсу заявив про зниження мотивації. Навчання, навіть дистанційне, дає нашій молоді насагу, мобілізує, дає перспективи реалізуватися в гарній професії.

Висновки

Студенти, в цілому, позитивно оцінюють досвід дистанційної освіти, виділяючи серед плюсів безпеку, можливість мати всі матеріали в електронній формі, які можна вивчати в індивідуальному темпі. Мотивація до навчання на високому рівні. Серед недоліків найбільше виділяють складнощі виконання практичних завдань без пояснень ви-

кладача, а також суто технічні проблеми з інтернетом. Враховуючи те, що певна кількість наших студентів навчається дистанційно, перебуваючи за кордоном, згодом постане проблема повернення їх в Україну після отримання диплома.

Перспективи подальших досліджень. Вирішення очікуваної нестачі медичних працівників потребує в найближчий час розробки і впровадження комплексу заходів, обґрунтованих на об'єктивних дослідженнях.

Список літератури

1. Бігуняк Т. В. Особливості дистанційного навчання на кафедрі патологічної фізіології Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України (аналіз результатів анкетування студентів) / Т. В. Бігуняк // Медична освіта. – 2022. – № 3. – С. 16–22.
2. Гарбар К. Б. Досвід впровадження дистанційної форми навчання в післядипломній медичній освіті / К. Б. Гарбар, З. В. Єлоєва, С. О. Матвієнко // Медична освіта. – 2023. – № 1. – С. 113–119.
3. Інтерактивні методи навчання – шлях до підвищення ефективності освітнього процесу у медичних закладах вищої освіти / Т. Є. Рожнова, С. Н. Вадзюк, С. С. Наконечна, О. М. Ратинська // Медична освіта. – 2022. – № 3. – С. 51–59.
4. Кравчук Л. В. Окремі аспекти підготовки майбутніх фахівців медичної галузі в умовах змішаного навчання / Л. В. Кравчук, Т. Б. Кадобний, А. Т. Бучко // Медична освіта. – 2023. – № 1. – С. 59–64.
5. Особливості сучасної структури концепції освітньої діяльності з підготовки здобувачів магістерського рівня за спеціальністю 222 «Медицина» / А. О. Волосовець, І. С. Зозуля, О. В. Іващенко [та ін.] // Медична освіта. – 2023. – № 1. – С. 11–14.
6. Підготовка майбутніх лікарів у закладах вищої освіти в умовах дистанційного навчання / Р. М. Горбатюк, І. Р. Волч, Г. І. Михайлишин, В. В. Буката // Медична освіта. – 2023. – № 2. – С. 18–24.
7. Рапаєва Р. Б. Роль мотивації в дистанційному навчанні студентів вищої школи / Р. Б. Рапаєва, К. В. Ковінько // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2021. – № 74, т. 3. – С. 82–85.
8. Скрипник І. М. Медична освіта в умовах війни: досвід Полтавського державного медичного університету / І. М. Скрипник, Н. П. Приходько, О. А. Шапошник // Медична освіта. – 2022. – № 3. – С. 60–64.
9. Студентський науковий гурток як можливість розкриття потенціалу студентів / О. В. Мироненко, Н. А. Саніна, Т. С. Турлюк, Л. М. Ніколенко // Медична освіта. – 2023. – № 1. – С. 71–75.
10. Should the PBL tutor be present? A cross-sectional study of group effectiveness in synchronous and asynchronous setting / S. Edelbring, S. Alehagen, E. Mörelius [et al.] // BMC Medical Education. – 2020. – Vol. 20 (1). – P. 103.
11. Use of profession-role exchange in an interprofessional student team-based community health service-learning experience / J. Wang, J. Guo, J. Wang [et al.] // BMC Medical Education. – 2020. – Vol. 20 (1). – P. 212.

References

1. Bigunyak, T.V. (2022). Osoblivosty dystantsiynogo navchannya na kafedri patologichnoi fiziologii Ternopil'skogo nacional'nogo medichnogo universitetu imeni I.Ya. Horbachevskogo MOZ Ukrainy (analiz resultativ anketuvannya studentiv) [Peculiarities of distance learning at the department of the pathological physiology of I. Horbachevsky Ternopil national medical university (analysis of the results of the students survey)]. *Medychna osvita – Medical Education*, 3, 16-22 [in Ukrainian].
2. Harbar, K.B., Yeloeva, Z.V., & Matviienko, S.O. (2023). Dosvid vprovadzennya dystantsiynoi formy navchannya v pisl'yadyplomniy medychniy osviti [Experience of distance learning implementation in postgraduate medical education]. *Medychna osvita – Medical Education*, 1, 113-119 [in Ukrainian].
3. Rozhnova, T.Ye., Vadzyuk, S.N., Nakonechna, S.S., & Ratynska, O.M. (2022). Interatyvni metody navchannya – shlyah do pidvyshshennya efektyvnosti osvitnogo protsesu u medychnyh zakladah vychshoi osvity [Interactive teaching methods – a way of increase the efficiency of the educational process in higher medical institutions]. *Medychna osvita – Medical Education*, 3, 51-59 [in Ukrainian].
4. Kravchuk, L.V., Kadobnyi, T.V., & Buchko, A.T. (2023). Okremi aspekty pidgotovki maybutnih fahivtsiv medychnoi galuzi v umovah zmishanogo navchannya [Certain aspects of the training of future specialists in the medical field in the conditions of mixes education]. *Medychna osvita – Medical Education*, 1, 59-64 [in Ukrainian].
5. Volosovets, A.O., Zozulya, I.S., Ivachshenko, O.V., Verbytsky, I.V., Kramareva, O.G., Boiko, A.V., ... Savchenko, D.S. (2023). Osoblivosty suchasnoy structuri kontsepciy osvitnoy diyalnosti z pidgotovky zdobuvachiv magisterskogo rivnya za spetsialnistu 222 «Medicina» [Features of the modern structure of the conception of educational activities for the education of master's level students in specialty 222 "Medicine"]. *Medychna osvita – Medical Education*, 1, 11-14 [in Ukrainian].
6. Horbatiuk, R.M., Volch, I.R., Mykhailyshyn, H.I., & Bucata, V.V. (2023). Pidgotovka maybutnih likariv u zakladah vychshoi osvity v umovah dystantsiynogo navchannya [Training of future doctors in institutions of higher education in conditions of distance education]. *Medychna osvita – Medical Education*, 2, 18-24 [in Ukrainian].
7. Rapaieva, R.B., & Kovinko, K.V. (2021). Rol motivacii v distantsiynomu navchanni studentiv vychshoi shkoly [The role of student's motivation in distance learning in higher educational establishments]. *Pedagogica formuvannya tvorchoi osobystosni u vychshiy i zagalnoosvitniy shkolah – Pedagogica i psichologia formuvanna tvorchoi osobystosti: problem i poşuki*, 74, U. 3, 82-85 [in Ukrainian].

8. Skrypnyk, I.M., Pryhodko, N.P., & Shaposhnyk, O.A. (2022). Medychna osvita v umovah viyny; dosvid Poltavskogo derzhavnogo medychnogo univertytetu [Medical education in war conditions; the experience of Poltava state medical university]. *Medychna osvita – Medical Education*, 3, 60-64 [in Ukrainian].
9. Myronenko, O.V., Sanina, N.A., Turlyun, T.S., & Nikolenko, L.M. (2023). Studentsky naukovy gurtok yak mozlyvist rozkryttya potentsialu studentiv [Student scientific society as an opportunity for discovery students' potential]. *Medychna osvita – Medical Education*, 1, 71-75 [in Ukrainian].
10. Edelbring, S., Alehagen, S., Mörelius, E., Johansson, A., & Rytterström, P. (2020). Should the PBL tutor be present? A cross-sectional study of group effectiveness in synchronous and asynchronous setting. *BMC Medical Education*, 20(1), 103.
11. Wang, J., Guo, J., Wang, J., Yan, D., Liu, J., Zhang, Y., & Hu, X. (2020). Use of profession-role exchange in an interprofessional student team-based community health service-learning experience. *BMC Medical Education*, 20(1), 212.

ORGANIZATION OF DISTANCE LEARNING AT THE DONETSK NATIONAL MEDICAL UNIVERSITY. PROBLEM AND ADVANTAGES ACCODING TO STUDENTS

O. V. Shynkar

Donetsk National Medical University, Lyman, Ukraine

Purpose: to identify the problems that students and teachers face when implementing distance learning at a medical university.

Materials and Methods. 110 students of the Donetsk National Medical University of the 3rd and 6th courses were surveyed. The questionnaire included questions about the technical aspect of student interaction with the educational environment and their subjective emotional assessment of the learning process in a distance format.

Results. During the quarantine and then the full-scale war, higher education in Ukraine has faced with the impossibility of working in the traditional model, consisting of a student and a teacher who meet and interact in classroom. Identification of distance learning problem was the purpose of research.

At the Donetsk National Medical University, distance learning was carried out with the electronic and informational educational environment (google class). In addition, students used e-mail, messengers (Viber, WhatsApp, etc.), social networks to interact with the teacher. Students encountered the following difficulties during distance learning: the difficulty of performing practical tasks without the teacher's explanation (60 %), a large volume of tasks set (34.5 %), insufficient knowledge of computer technologies (23.6 %), insufficient quantity of didactic material (21.8 %). Despite this, almost 100 % of students appreciate the opportunity to obtain higher medical education in a safe way. 80 % respondents like the individual pace of learning under conditions of low-quality communication, blackouts, air alarms. They rated highly the possibility of self-study and additional information on subjects.

Conclusions. Students usually positively estimate the experience of distance learning. They like safety, possibility to have all materials in electronic form and to study in individual tempo among the advantages. Students have high motivation to study. They get hope to the future. Students had such problems: difficult to perform practical tasks without explanation from teacher, technical problem with the internet. So, DNMU teachers managed to create a safe and effective education environment.

KEY WORDS: **medical education; distance learning; security of education; motivation.**

Рукопис надійшов до редакції 17.10.2023.

Відомості про автора:

Шинкар Ольга Володимирівна – кандидатка медичних наук, доцентка кафедри організації вищої освіти, управління охороною здоров'я та гігієни Донецького національного медичного університету.